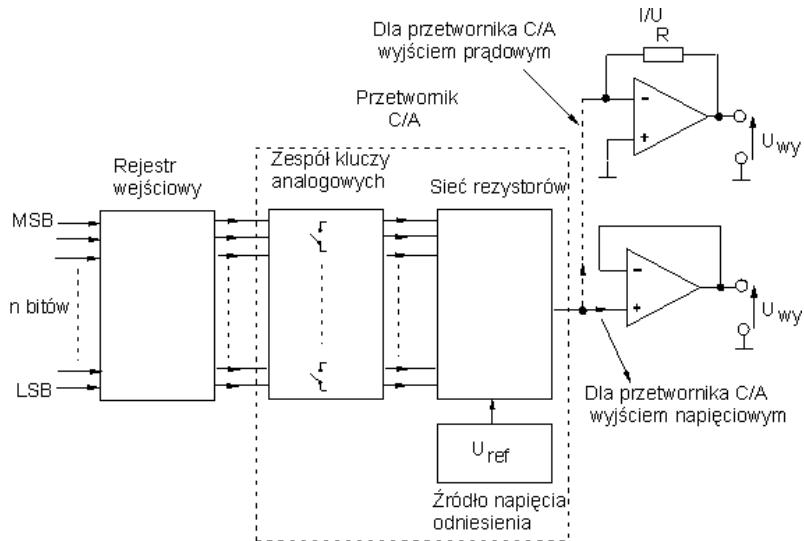

PRZETWORNIKI C/A

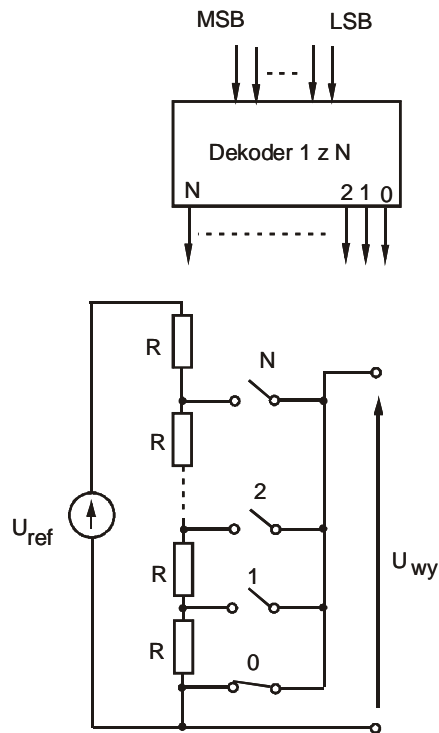
1. STRUKTURA PRZETWORNIKA C/A

2. PRZETWORNIKI C/A NAPIĘCIOWE

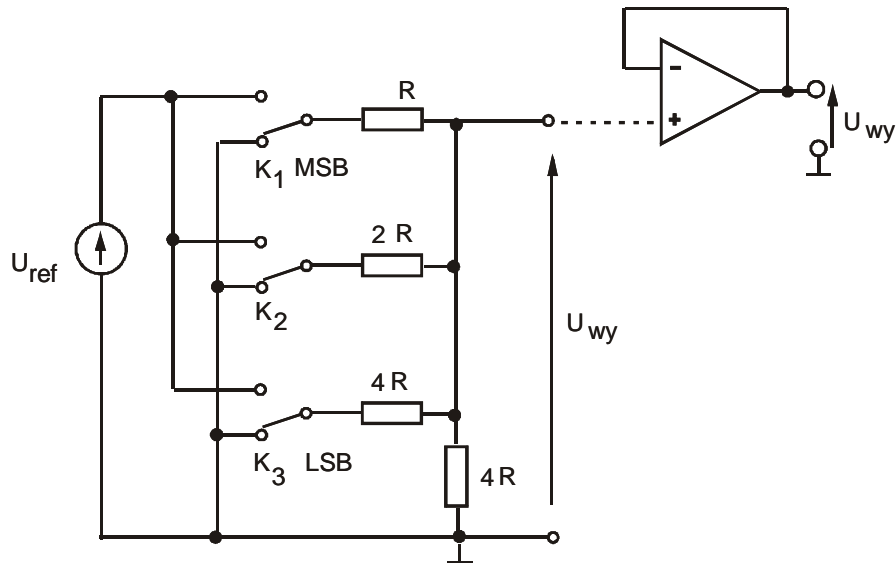
2.1. PRZETWORNIKI NAPIĘCIOWE Z DZIELNIKIEM NAPIĘCIOWYM I WYJŚCIEM NAPIĘCIOWYM

2.1.1. Przetwornik C/A z drabinką równoległą

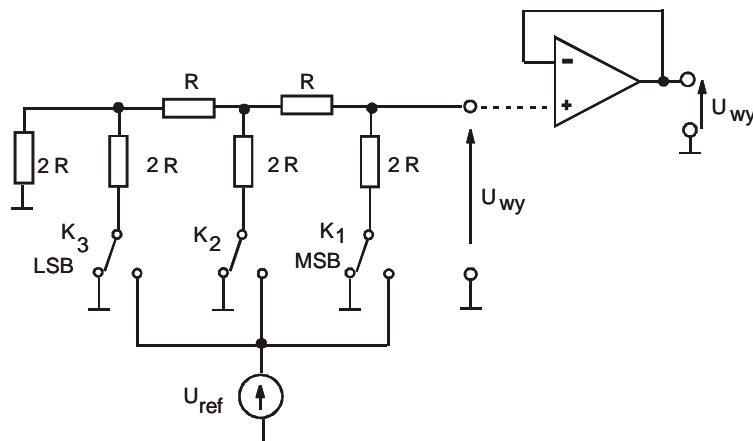

Ustawienia przełączników dla sytuacji, gdy
binarny sygnał wejściowy ma na wszystkich
pozycjach stan logiczny "0"

2.2.2. Przetwornik C/A z drabinką wagową

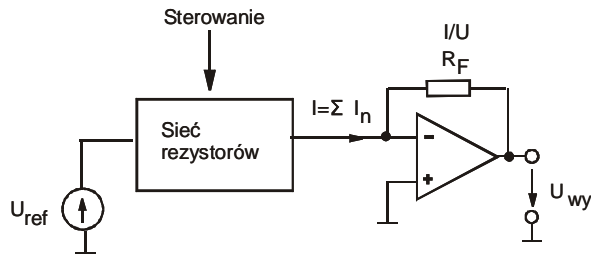
2.2.3. Przetwornik C/A z drabinką R-2R

Zalety:

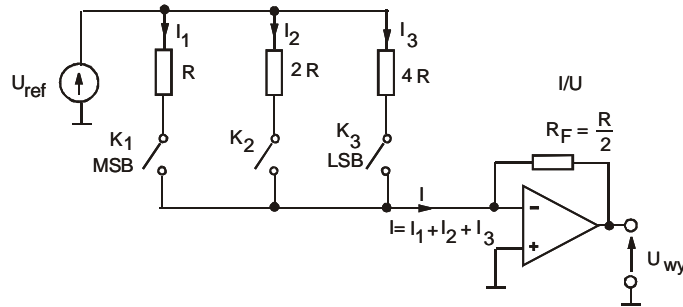
- zastosowano tylko dwie wartości rezystorów w drabince: R oraz $2R$, dzięki czemu łatwo można wykonać je w technologii układów scalonych (rezystor $2R$ wykonuje się jako szeregowe połączenie R i R)
- Na parametry przetwarzania (zakres, rozdzielczość, błąd przetwarzania) ma wpływ jedynie dokładność zachowania stosunku wartości pary $2R$ i R , a nie konkretne wartości – a więc dwa układy przetworników mogą mieć zupełnie inne wartości R np. w jednym $R=10,00\text{ k}\Omega$, a w drugim $R=10,50\text{ k}\Omega$, ale jeśli spełniony jest żądany stosunek $R2/R1 = 2$, to obydwa przetworniki mają identyczne parametry przetwarzania. Właściwość ta jest bardzo korzystna dla technologii układów scalonych, gdyż wykonanie identycznych wartości rezystancji w jednej strukturze jest łatwe, ale wykonanie rezystorów o identycznych wartościach w kilku różnych egzemplarzach jest kłopotliwe
- $R_{wy} = R = \text{const}$ i nie zależy od zadanego słowa kodowego, a zatem układ może współpracować bezpośrednio z rezystancją obciążenia $R_0 = \text{const}$ bez konieczności stosowania wtórnika. Użytkownik może dobrać wartość rezystancji R_0 , aby uzyskać pożądany zakres przetwarzania. W praktyce z oczywistych względów zalecane jest zastosowanie wtórnika lub wzmacniacza. Wspomniana właściwość dotycząca R_{wy} jest korzystna również dla współpracy wzmacniacza z drabinką R-2R, gdyż napięcie niezrównoważenia spowodowane wpływem prądów polaryzujących ma stałą wartość i wtedy łatwo je można skompensować za pomocą elementów służących do zerowania wzmacniacza

2.2. Przetworniki C/A z sumowaniem prądów

Rys. Schemat ogólny przetwornika C/A z sumowaniem prądów

a) Wersja uproszczona

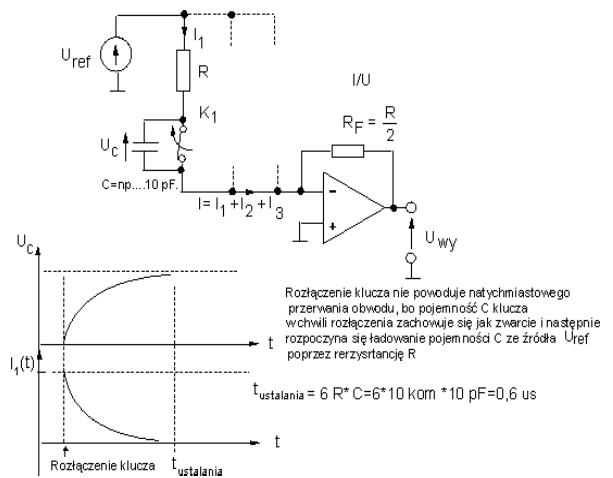
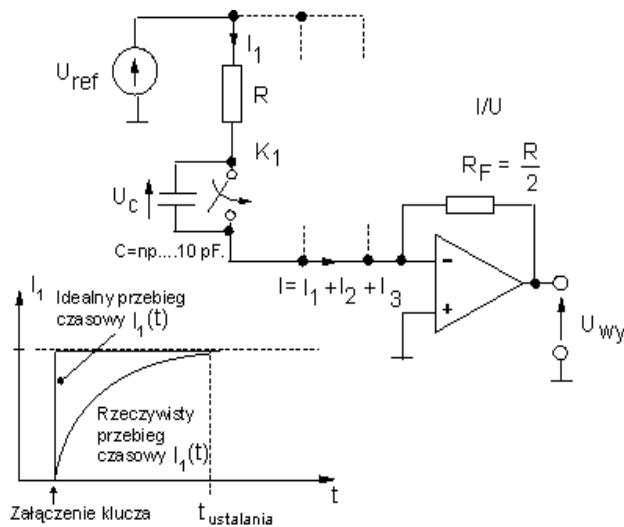
$$U_{wy} = -I \cdot R_F = -I \cdot \frac{R}{2}$$

$$U_{wy} = -(I_1 + I_2 + I_3) \cdot \frac{R}{2} = -\left(\frac{U_{ref}}{R} \cdot k_1 + \frac{U_{ref}}{2R} \cdot k_2 + \frac{U_{ref}}{4R} \cdot k_3\right) \cdot \frac{R}{2} =$$

$$= -U_{ref} \left(\frac{1}{2} \cdot k_1 + \frac{1}{4} \cdot k_2 + \frac{1}{8} \cdot k_3\right) = -U_{ref} \cdot N_2$$

Wady:

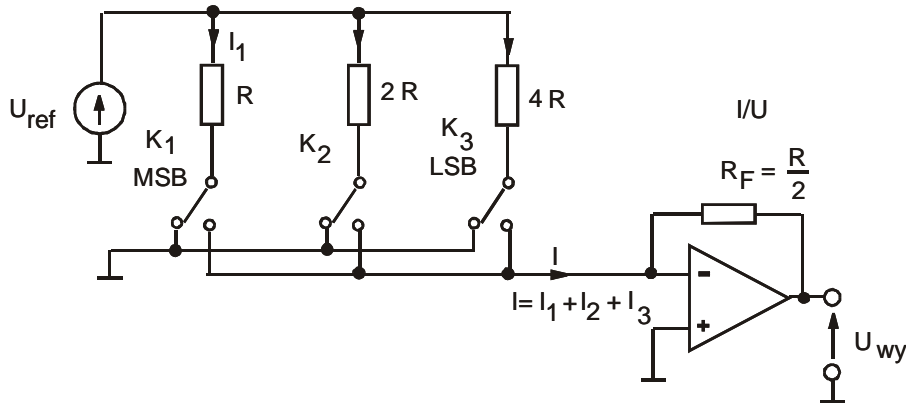
- W wyniku przeładowywania pojemności pasozytniczych kluczy zmniejsza się prędkość działania przetwornika

$$t_{ustalania} = 6 R_{on} C = 6 \cdot 10 \text{ om} \cdot 10 \text{ pF} = 0,6 \text{ ns}$$

- q Przy założeniu różnych kombinacji kluczy rezystancja wejściowa przetwornika „widziana” przez U_{ref} ulega zmianom. W konsekwencji źródło U_{ref} obciążane jest prądami o znacznie różniących się wartościach

b) wersja udoskonalona

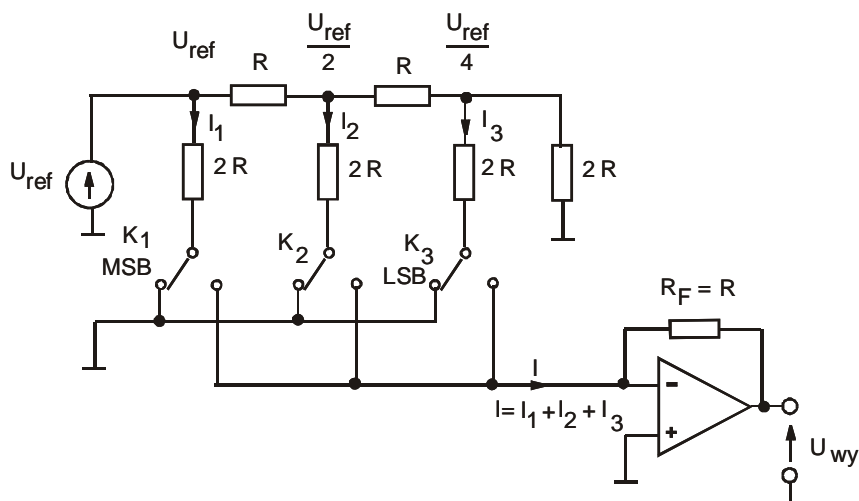
Zalety:

- Eliminacja problemu przeładowywania pojemności klucza – obydwie okładki kondensatora mają identyczny potencjał masy niezależnie od położenia klucza
- Rezystory wagowe mają znacznie różniące się wartości rezystancji, przy czym dla najbardziej znaczącego bitu wartość rezystancji jest duża (nawet rzędu kilku $M\Omega$). Stanowi to istotny problem wykonawczy dla realizacji przetwornika w technologii układów scalonych

Wady:

- U_{ref} „widzi” różne wartości R_{we} w zależności od zadanego słowa cyfrowego sygnału wejściowego. Źródło referencyjne obciążone jest różnymi wartościami prądów, a więc wymagana jest pomijalnie mała wartość rezystancji wewnętrznej tego źródła.

c) Przetwornik C/A z sumowaniem prądów z drabinką R-2R

Zalety:

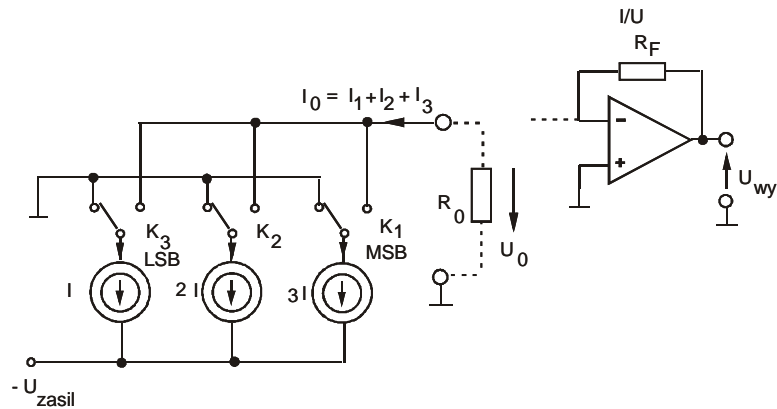
- Zastosowanie tylko dwóch wartości rezystorów R i 2R – korzystne ze względu na wymagania technologii układów scalonych
- U_{ref} „widzi” $R_{we} = R$

Wada

- :Wartość R_{wy} drabinki zależy od wartości słowa kodowego

2.3. Przetwornik C/A z przełączaniem prądów ze źródeł prądowych wartościach wagowych

Układ i zasada działania

$$I_0 = 2^n \cdot I \cdot (k_1 \cdot \frac{1}{2} + k_2 \cdot \frac{1}{2^2} + \dots + k_n \cdot \frac{1}{2^n})$$

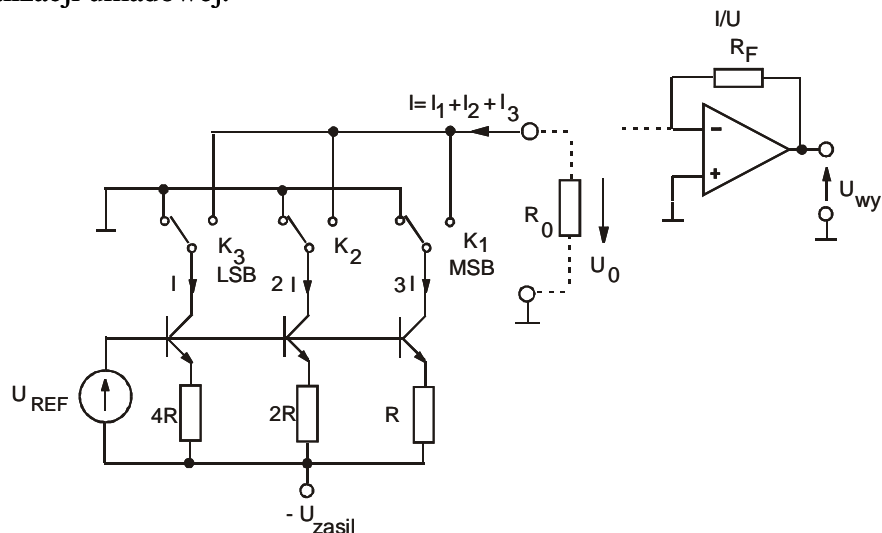
Na przykład dla 3-bitowego przetwornika C/A

$$I_0 = 2^3 \cdot I \cdot (k_1 \cdot \frac{1}{2} + k_2 \cdot \frac{1}{2^2} + k_3 \cdot \frac{1}{2^3})$$

Właściwości

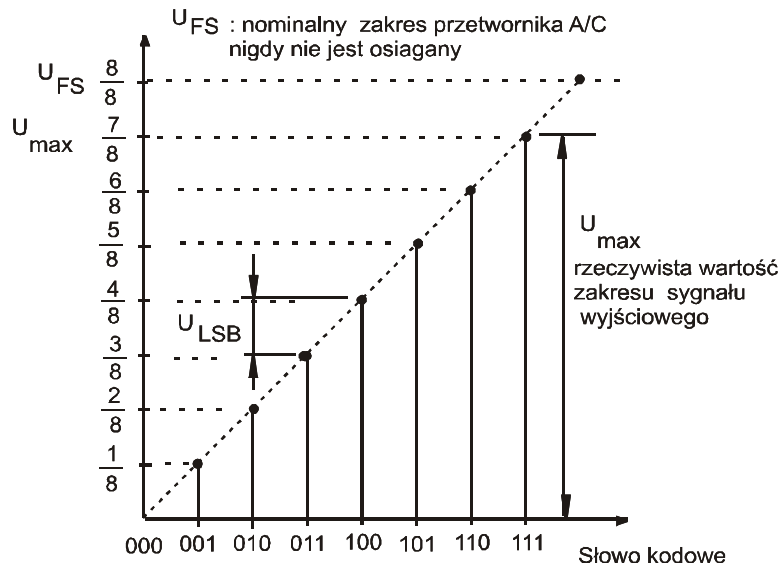
- Przetwornik może być obciążony bezpośrednio rezystancją R_0 , gdyż wartość tej rezystancji nie oddziałuje na prąd I_0 w przewodzie zbiorczym, wpływa jedynie na zakres napięciowy przetwornika, a zatem istnieją rygorystyczne wymagania odnośnie stałości wartości R_0 .
- Zastosowanie przetwornika I/U zapewnia separację obciążenia od przetwornika, przy czym o zmianie zakresu decyduje dobór wartości rezystora R_F . Takie rozwiązanie jest najczęściej stosowane w praktyce...

Przykład realizacji układowej:

PARAMETRY PRZETWORNIKÓW C/A

1. Zakres, napięcie maksymalne sygnału wyjściowego, rozdzielczość

Rys. Charakterystyka przejściowa przetwornika C/A

a) Zakres przetwarzania U_{FS} (inna nazwa: napięcie pełnej skali) przetwornika C/A (pełna skala – full scale)

Napięcie pełnej skali nigdy nie jest osiągnięte przez sygnał wyjściowy.

W wielu rozwiązaniach konstrukcyjnych :

$$U_{FS} = U_{ref}$$

b) maksymalne napięcie wyjściowe U_{max}

$$U_{max} = U_{FS} - U_{LSB}$$

gdzie:

U_{LSB} - krok kwantowania (rozdzielczość napięciowa przetwornika) Często oznaczany jest także jako LSB.

$$U_{max} = \frac{2^{n-1}}{2^n} \cdot U_{FS}$$

Przykład:

Przetwornik C/A 3 – bitowy. $U_{ref} = 5V$. Oblicz U_{max}

$$U_{max} = \frac{2^{3-1}}{2^3} \cdot 5 = 4,375 \text{ V}$$

c) Rozdzielczość - sposoby wyznaczenia:

- W jednostkach napięcia (symbol U_{LSB} , lub LSB)

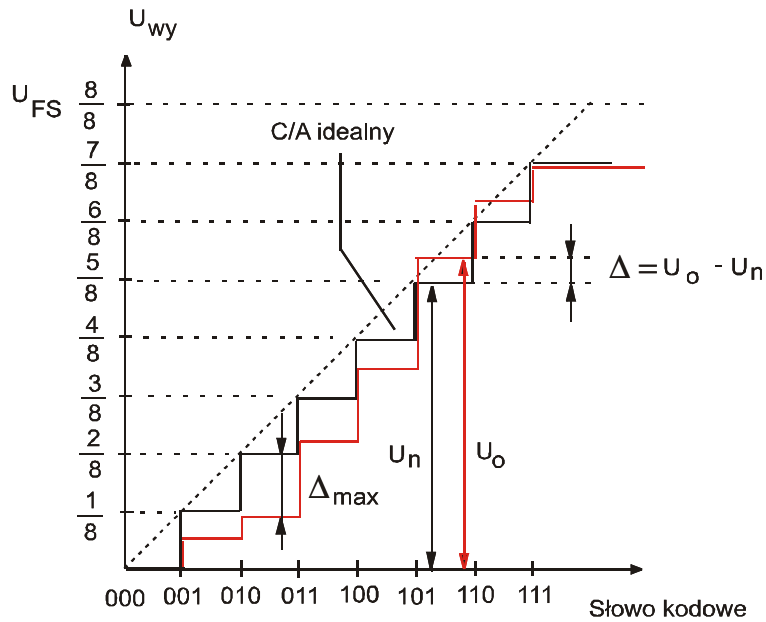
$$U_{LSB} = \frac{U_{FS}}{2^n} \text{ mV}$$

- W jednostkach bezwymiarowych

$$\text{Rozdzielczość} = \frac{1}{2^n} \text{ lub w procentach: Rozdzielczość} = \frac{1}{2^n} \cdot 100 \%$$

2. Dokładność bezwzględna i względna (inna nazwa: błąd podstawowy bezwzględny i względny)

a) Dokładność bezwzględna (symbol Δ_{max})

Definicja:

Dokładność bezwzględna (symbol Δ_{max}) jest to maksymalna różnica między rzeczywistą wartością wyjściowego U_o sygnału przetwornika C/A, a oczekiwaną U_n (dla idealnego przetwornika C/A) przy zmianie wartości słowa wejściowego w pełnym zakresie.

$$\Delta_i = U_o - U_n$$

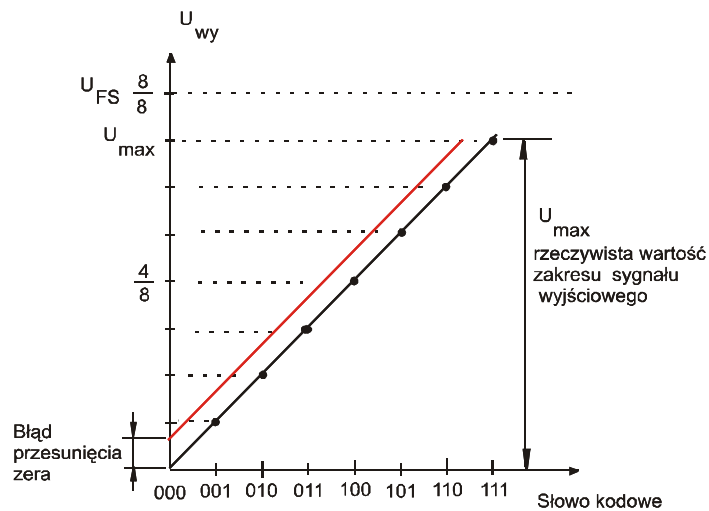
Gdzie: Δ_i – błąd bezwzględny dla i-tego słowa wejściowego

$$\Delta_{max} = \max \Delta_i$$

b) Dokładność względna

$$d = \frac{\Delta_{max}}{U_{FS}}$$

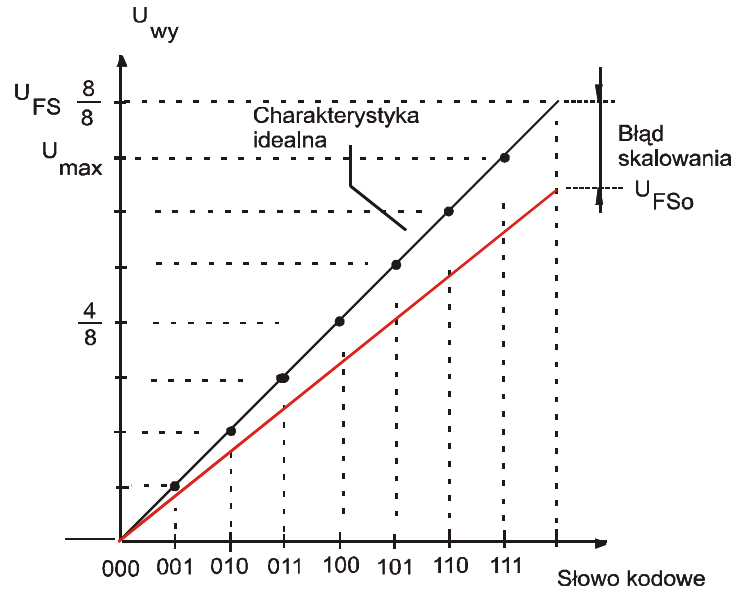
3. Błąd przesunięcia zera

Definicja:

Błąd przesunięcia zera jest to różnica między napięciem wyjściowym dla minimalnej wartości słowa kodowego (np. w BCD: 0000...0) i napięciem o zerowej wartości. Definiuje się również jako % zakresu przetwornika

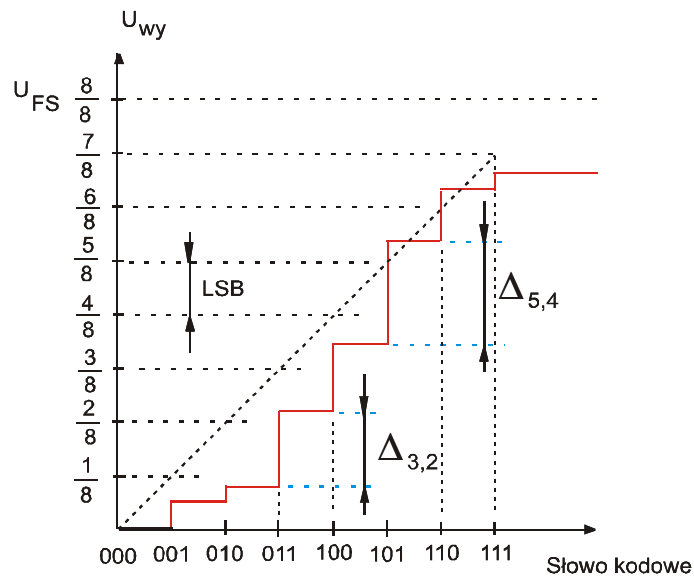
4. Błąd wzmocnienia (skalowania)

Definicja:

$$d_K = \frac{U_{FS0} - U_{FS}}{U_{FS}}$$

5. Błąd nieliniowości różniczkowej

Błąd nieliniowości różniczkowej dla sąsiednich słów kodowych:

$$\Delta_{nr} = |\Delta_{i+1,i} - \text{LSB}|$$

Wymagane jest, aby maksymalna wartość błędu nieliniowości różniczkowej nie przekraczała 1/2 LSB:

$$\Delta_{n_{\max}} \leq \frac{1}{2} LSB$$

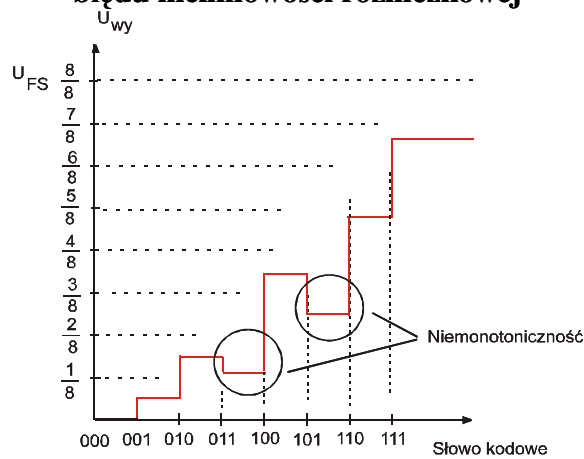
$$|\Delta_{i+1,i} - LSB|_{\max} \leq \frac{1}{2} LSB$$

gdzie:

- i - wartość w systemie dziesiętnym słowa kodowego, $i = 0, 1, 2, \dots, n$
- $\Delta_{i+1,i}$ - różnica napięcia wyjściowego odpowiadająca dwóm sąsiednim słowom kodowym
- LSB - rozdzielczość idealnego przetwornika C/A

$$LSB = \frac{U_{FS}}{n}$$

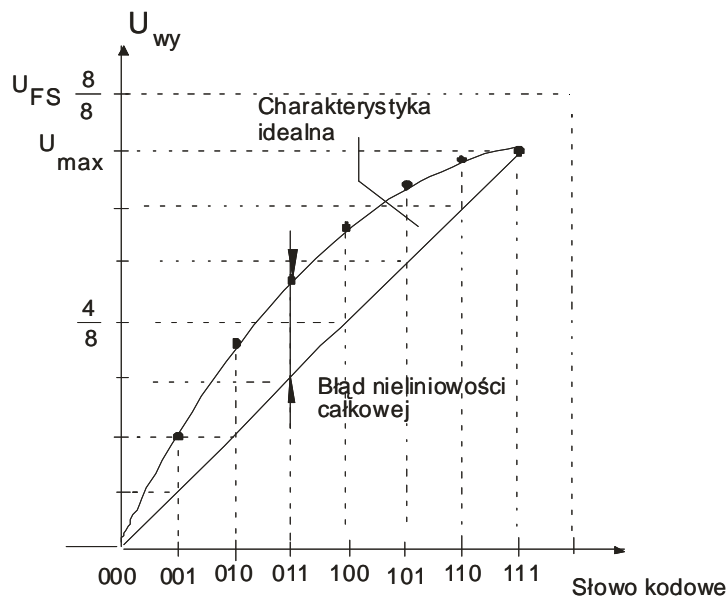
Niemonotoniczność – jako konsekwencja zbyt dużej wartości błędu nieliniowości różniczkowej

6. Błąd nieliniowości całkowej

Definicja: największe odchylenie rzeczywistej charakterystyki od linii prostej.

Przed operacją wyznaczenia błędu nieliniowości całkowej należy wyeliminować błąd Wzmocnienia i błąd przesunięcia zera wykorzystując do tego celu dostępne elementy regulacyjne w obwodzie wzmacniacza

Zalecane jest, aby:

$$\Delta_{\max} \leq \frac{1}{2} LSB$$

Korekcja zera i korekcja wzmocnienia przetwornika C/A dla przetwornika C/A z wyjściem prądowym

